

УДК 159.9

Садікова С.О.¹, Коваль В.М.²

¹студ. гр. УФКС-310 НУ «Запорізька політехніка»

²старш. викл. кафедри філософії НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ФІЛОСОФСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Філософія, що виникла кілька тисячоліть тому, – явище набагато більш древнє, ніж психологія. Філософію навіть складно назвати саме наукою (проти цього протестують деякі філософи), настільки це всеосяжний спосіб осягнення дійсності. Психологія, так само як і багато інших наук, була тісно пов'язана з філософією і лише в середині XIX століття відокремилася в самостійне вчення.

До кінця XIX століття філософія та психологія знаходилися в нерозривному стані, психологія була складовою частиною філософії. Філософія розглядає питання природи пізнання та співвідношення людина – світ, а психологія вивчає свідомість людини та її поведінку. Ці дві науки до сих пір взаємодіють між собою. Проблеми, з якими зіткнулися психологи, були незвичайними, тому це змусило їх звернутися до філософії. Зі свого боку, психологія надає допомогу філософії до встановленні різних істин через логічні висновки. Також між ними існують загальні питання: – особистісний сенс, мета життя, моральні цінності, світогляд людини.

Родоначальником психології прийнято вважати Аристотеля, який розглядав душу, як «першу ентелехію», тобто цілісну одушевлену основу (принцип, активну форму, енергію) природного тіла зі здатністю до харчування, за яке відповідає рослинна душа, до відчуття та рухливості, за які відповідає розум, а також протиставив поведінку людини, яку можна спостерігати, певній гіпотетичній прихованій здібностями, від якої ця поведінка залежала. Аристотель розробив наукові засади логіки – науки про форми та закони правильного мислення (праці «Органон» і «Перша аналітика»), тому цього мислителя античності небезпідставно вважають фундатором теоретичного дослідження інтелектуальної діяльності людини.

Можна сказати, що психологія зародилася в надрах філософії, тому що питання, які розглядалися філософами Греції є загальними для психології.

В античній філософії увагу зосереджено було вже на пізнанні зовнішнього; мислення вважалося як об'єктивна властивість розуму, а от душу – як приховане джерело активності, рухливості будь-якої речі, предмета, істоти. Платон вважав, що душа призначена кожному ще до його народження. Перед тим, як з'єднатися з тілом, вона знаходиться в світі ідей і знає все. Але з'єднавшись з тілом, вона забуває знання. Платон поділяв психологічні явища на: розум – знаходиться в голові; воля – розташовується у грудях і відповідає за виконання бажань; низовинні бажання – розташовуються внизу живота і є спільними для людей та тварин. Для Платона ці три види явищ повинні знаходитися в гармонії, а для цього людина повинна самовдосконалюватись.

Таким чином, саме античні мислителі заклали фундамент для пізнання механізмів мислення людини та інших психічних функцій.

Експерті психологічні позиції можна умовно поділити на три групи: природно-наукову, гуманітарну і практичну. Природно-наукова позиція представлена пізнавальним ставленням до психологічних об'єктів, відображення яких у відповідних категоріях та поняттях, виявлення сутності поведінки досліджуваних явищ, становить найважливіший, єдиний сенс існування цієї орієнтації. Пошук найзагальніших закономірностей людського буття, що виявляється у побудові наукової картини світу. Гуманітарна парадигма в психології звернена «до духовного світу людини, до її особистісних цінностей та сенсі життя». А в основі практичної орієнтації лежить робота з дослідженням психологічної реальності. Джерелом теорії практики виступає світ повсякденних значень.

Незважаючи на такий тісний історичний зв'язок все ж таки, між філософією і психологією є певні відмінності:

Філософія вже існує кілька тисячоліть, а психологія оформилася в самостійне вчення приблизно півтора століття тому;

Філософія осягає світ і людину в світі, сферу духовного, поняття душі. Психологія, будучи «наукою про душу», вивчає різноманітні прояви людської психіки, не маючи можливості досліджувати душу;

Філософії ближче теорія, психології – практика;

Філософія розмірковує, чому так, а не інакше, психологія відповідає на питання: «Як вчинити?»

Психологія не може існувати без основ філософії, філософія набагато менше потребує психології.

До розвитку психології завжди прикута увага філософії. У психології поєднуються і фізіологія, і філософія, тому що окремо одна від одної вони не в змозі пояснити людину в її психофізіологічній цілісності. Сферою

філософських дискусій в психології є душа як жива психічна реальність, завдяки якій існує моральний порядок, творчість. Мета філософської психології залишається незмінною і полягає у визначенні місця душевного світу відносно інших сфер буття. Філософська психологія є ядром антропологічного знання, що призвана відповісти на багато питань про людину і дослідження якої отримують нові ракурси, зважаючи на зміни оточуючого середовища та ментальних зрушень у самій людині.